

Jumalanpalvelus etulinjoilla katotomassa rakennuksessa. Syväri, Mäntysövä 15.9.1941.

Joukkomme etenevät ohi Muolaan kirkon raunioiden. Muolaa 26.8.1941.

Varjeluskokemuksia sodassa

Tein yllättävän löydön appiukon ja hänen veljensä mökin pihaliiterissä, jonne on koottu kesälukemista suvun kirjajhylyistä. Käteeni osui vuonna 1973 painettu kirja, jossa vuoden 1918 sodan sekä talvisodan ja jatkosodan sotilaat, lotat ja siviilit kirjoittavat ihmeellisistä pelastumisista ja varjeluksista sodassa. Monet kirjoittavat korkeamman tai Jumalan varjeluksesta, joukossa on enneunia ja myös kohtaamisia henkimaailman kanssa eräänlaisessa virittäytyneessä tai meditatiivisessa tilassa sodan melskeen keskellä.

Maarit Heinonen

Yhden sukupolven aikana käytiin kolme sotaa. Kansaa kahtia jakaneen kansalaissodan jälkeen oli vain kaksi rauhan vuosikymmentä, kunnes suomalaiset taistelivat talvisodassa ja pitkäikäisessä jatkosodassa. Usko elämään oli todella koetuksella. Varjeluskokemuksia koonneet majuri **Valde Hämäläinen** ja vapaussoturi **Lahja Can-**

tell olivat itse nähneet ja kokeneet varjelusta sekä myös kuulleet monien muiden vastaavista kokemuksista ja ihmeellisistä pelastumisista.

Hämäläinen ja Cantell halusivat koota näitä sotien varjeluskokemuksia kirjaksi, ennen kuin ne painuvat unohduksiin. Tällä kirjallaan he eivät halunneet repiä sodan haavoja auki, vaan kertoa kuinka sodassakin on varjelusta.

Kirjoituspyyntö lähetettiin kahdeksalletois-

ta sanomalehdelle vuonna 1972. Kertomusten kokoajille jäi epäselväksi missä lehdissä se julkaistiin. He kuitenkin arvelivat, että kirjoituspyyntö ei tavoittanut kattavasti koko Suomea. Tästä huolimatta he saivat useita kymmeniä kirjoituksia.

Kirjasta jätettiin pois ne kirjoitukset, joissa kerrottiin pelkästään sotatoimista, koska ne eivät vastanneet kirjan tarkoitusta. Kirjaan pää-

tyi 34 miehen ja 9 naisen kertomukset, yhteensä 47 kertomusta. Muutamalta kirjoittajalta on useampi kertomus ja lisäksi lähes kaikissa kirjoituksissa kerrotaan useammasta varjeluskokemuksesta. Kirjassa ovat mukana myös Hämäläisen ja Cantellin kirjoitukset sekä Hämäläisen haastatteleman pioneerina toimineen sotilaan kokemukset.

Kirjan ainutlaatuisuutta kuvastaa se, että kaikki kirjoittivat omalla nimellään ja ilmoittivat myös kirjoittamishetken paikkakuntansa. Kertomukset ovat myös vahvan autenttisia; kirjan toimittajat näyttävät tehneen oikolukua hienovaraisesti.

Ääni varoittaa

Suurimmassa osassa kertomuksista kuvataan mieleen painuneita todella erikoisia pelastumisia, joissa jokin ääni tai jokin vahva tunne kehotti poistumaan tai maastoutumaan.

Tytär Salosta kirjoittaa 1917–1918 talvella isälleen tapahtuneesta varjeluksesta. Isä ja naapurin mies istuivat Muolaan kirkon penkillä jumalanpalveluksessa. Saarnaa kuunnellessa isästä tuntui, että joku olisi sanonut hiljaa hänen sisimmässään, että lähde pois täältä. Isä kuitenkin jatkoi saarnan kuuntelua, kunnes sa-

ma kehoitus toistui käskevämpänä ja vielä kolmannenkin kerran. Silloin isä oli pyytänyt naapurin miestä mukaansa ja he lähtivät kirkosta.

Jälkeenpäin heille selvisi, miksi piti kesken saarnan lähteä. Kaksi punasotilasta oli saapunut kirkolle odottamaan isää, ja hänet olisi vangittu, jos hän olisi ollut jumalanpalveluksen loppuun asti kirkossa.

Talvisodassa kansliolottana palvelut nainen Kangasalta kirjoittaa siitä, kuinka samassa huoneessa ollut kuollut sotilas varoittaa häntä vaarasta.

Lotta oli työskennellyt työpöytänsä ääressä. Kuolleen ruumis tuotiin huoneeseen aivan hänen työpöytänsä taakse. Lotta kävi katsomassa kuollutta sotilasta ja kun hän palasi työpöytänsä ääreen, alkoi kuulua pommikoneiden ääniä. Silloin lotta oli ”aivan kuin kuulevani kuolleen [sotilaan] sanovan: Mene pois täältä!” Mutta minä en noussut, kunnes metelin yhä voimistuessa jokin suorastaan pakotti minut kävelemään ovelelle.”

Lotta astui työhuoneestaan ulos käytävään ja kun hän veti oven perässään kiinni, kuului valtava räjähdys. Lotta palasi huoneeseensa ja näki, että ikkunan läpi oli sinkoutunut isohko pommin sirpale hänen työpöytänsä ääreen, jossa hän oli hetkeä aikaisemmin istunut.

Suojakilpi luodeilta

”Jokainen sotilas ymmärtää, että usein ei synny sellaista tilannetta, jossa kolmesataa miestä tähtää ja ampuu kohtuullisen välimatkan päästä yhtä miestä, eikä yksikään luoti osu. Tämä ihme on Herran suurta armohoitoa”. Näin kirjoittaa 1918 punaisten puolella taistellut mies Suomenjoelta tapauksesta, jossa hän oli mustassa puvussa valkeaa hankea vasten juossut 200 metrin matkan metsän suojaan ilman naarmun naarmua.

Vastaavia kokemuksia siitä, kuinka luodit eivät osu, on kirjassa useita. Näitä pelastumisia kirjoittajat selittävät jumalallisena suojakilpenä: ”näkyvätön auttaja sokaisi vihollisen silmät”, ”lasten suojelusenkeli antoi turvan”, ”ihmisellä on joku korkeampi huolenpitäjä, joka häntä suojelee”. Hyvää tuuria ei hyväksytty selitykseksi.

Viikkoa ennen juhannusta 1944 kolmetoistavuotias poika joutui hävittäjäkoneen konekiväärien luotisateeseen pyöräillessään Valkjärvellä. ”Yli kaksikymmentä luotia oli mennyt vaatteiden läpi: pari luotia lakista, kaksi puseron hihasta, samoin kaksi puseron sivusta ja loput housuista, sivusta ja jalkojen välistä. Eikä yksikään niistä vahingoittanut häntä”, pojan äiti Salosta kirjoittaa ja toteaa, että tämä oli heille varma todistus Jumalan ihmeellisestä varjeluksesta, pelastavasta voimasta ja armosta.

Rauhaa rukouksesta ja laulusta

Lähes kaikista kirjoituksista välittyy rukouksen voima. Sydäimestä kumpuava rukous varjeli haavoittumiselta tai kuolemalta. Häädässä, ja etenkin kuoleman häädässä, rukous rauhoittaa ja antaa henkistä voimaa.

”Äkkiä tunsin sisäistä tarvetta poistua vähän matkan päähän metsään telttamme taakse. Polvistuin rukoukseen itseni ja joukkueeni puolesta ja vein huoleni Jumalalle tietäväksi. Ei se ollut siunauksen pyyntöä aseillemme, vaan voimattoman voimanpyyntö suurten vaikeuksien edessä. Sain ihmeellisen rauhan, vaikka ulkonaisesti tilanne pysyi samana ja sodan äänet sekä merkit olivat ennallaan.”

Rintamalla olevasta miehestään huolissaan ollut nainen Säviäntaipaleelta kirjoittaa siitä, kuinka hän oli yhtenä iltana erityisen voimallisesti rukoillut miehensä puolesta, jotta tämä kotiutuisi terveenä. Nainen oli viimein vaipunut väsyneenä ”jonkinlaiseen unen ja todellisuuden välitilaan”, kuten hän kirjoittaa. Huoneessa vuoteen lähellä seisoivat ”valkopukuinen olento ja hänellä oli siivet. Hän oli enkeli. Kuulin hänen lausuvan seuraavat sanat aivan selvästi: Herra Jumala suojelee!” Siitä näystä nainen sai uskoa ja lohdutusta. Kun sota päättyi, hänen miehensä palasi kotiin terveenä. ”Enkelin sanat

olivat toteutuneet täydellisesti”.

Nainen Kuopiosta kertoo, kuinka laulaminen antoi turvaa ja suojaa. ”Kotimme sijaitsi Sortavalan reservikasarerialueella. Kun sota alkoi ja ilmahälytykset, kyselivät lapsemme misä oli meidän pommisuojamme. Sitähän ei ollut käsin valmistettuna asuinseudullamme. Sen sijaan neuvoin lapsiani pakenemaan laulun sanojen välityksellä sinne, mistä apu tulee.”

Pommikoneiden jylyssä äiti, isä ja kolme lasta lauloivat *Jonk on turva Jumalassa, turvasa on paremmassa*, kun koti sai täysosuman. Sohva, jossa kaksi lasta istui sekä vaunut, jossa puolivuotias makasi, tuhoutuivat, mutta lapset eivät saaneet naarmuakaan.

Toinen esimerkki siitä, kuinka täydestä sydäimestä laulaminen on rukous, tulee jouluaaton vietosta sotatantereella.

Talvisodan jouluaattona *Enkeli taivaan lausuin näin* –jouluvirsi sai alkunsa yhdestä teltasta jatkuen spontaanisti teltalta teltalle. Jouluvirren komeasta kaikumisesta jäi pitkäksi aikaa ainutlaatuinen muisto lemiläisen konekiväärikomppanjan mieleen ”ja siitä ja sen vaikutuksesta puhuttiin yksikössä jälkeenkäpäin. Jotain silloin saadusta rauhasta ja rohkeudesta täytyi näkyä ulospäinkin, koska ääneen ihmeteltiin lemiläispoikien hyvää henkeä, joka mahdollisti tiukkojenkin paikkojen kestämissä.” Tämä yhteinen kokemus oli erittäin voimaannuttava.

Tietoa henkimaailmasta

Talvisodan kynnyksellä kauhajokelainen mies kirjoittaa kahdesta vaikuttavasta unestaan, jossa hän keskustelee henkimaailmaan siirtyneen naapurin isännän kanssa.

Unessa mies saa henkimaailmasta myöhemmin oikeaksi osoittautunutta tietoa sodasta ja sen kestosta. Kirjoituksesta ilmenee, kuinka henkimaailmassa seurataan maallista elämänmenoa. Erityisen mielenkiintoista on maininta, kuinka lapset pääsevät helpommin tuomaan viestejä ja vieraillemaan läheisten luona.

Unessa mies seisoi kotipihallaan. Hän näki naapurin isännän astelevan tiellä. Mies ajatteli, että naapuri varmaan tietää syyttisikö sota ja kysyikin tätä. Naapuri ei antanut suoraa vastausta, vaan osoitti ilmansuuntaan, joka tarkoitti Saksaa. Naapuri kertoi, että ”kyllä hän oli kuulut siitä [sodasta] puhuttavan, vaan ei muistanut, mutta jos hän saisi luvan tulla toisen keran, niin kertoisi.” Naapurin ja miehen viereen oli keskustelun aikana ilmestynyt noin kymmenvuotias tyttö. Naapuri osoitti tyttöä ja sanoi, että ”tuollaaset paremmin pääsöö, aikuunen ei enää taharo päästä.”

Kului viikko, ja mies näki jälleen unessa naapurin isännän. Unessa mies istui nyt sai-

raalan käytävällä ja näki kuinka naapuri avasi yhden ovista puolittain auki. Mies muisti hyvin edellisen keskustelun ja tivasi jälleen, että tuleeko sota. Naapurin isäntä tuli hyvin vastahakoisesti miehen viereen istumaan. Naapuri vastasi, että kyllä sota syttyy. Mies tiedusteli seuraavaksi, miten Suomen kävisi, johon naapuri oli vain vastannut että ”kyllä Suomea paljon autettaisiin”. Mies kysyi vielä: ”Kuinka kauan se kestää?”. Siihen naapuri vastasi: ”Viisi vuotta.”

Kiitollisuus jumalyhteydestä

Yhteistä kirjan kertomuksille on, että kirjoittajat tai heidän läheisensä ovat kokeneet todellisen, ihmisjärjelle selittämättömän ihmeen. He ovat iloisia ja kiitollisia siitä, että he ovat saaneet todistaa ja omakohtaisesti kohdata varjelusta. Nämä kokemukset ovat syöpyneet lähtemättömästi heidän mieliinsä ja ne ovat myös muutaneet heidän elämäntuntemustaan.

”Kun ihminen on joka hetki sen tosiasian edessä, että voi silmänräpäyksessä siirtyä ajasta ääisyyteen, panee se vakavasti ajattelemaan kuolematonta sieluaan. Meillä [pioneeripataljoonassa] oli keskenämme puhetta siitä, että täällä aivan niin kouriintuntuvasti toteaa Jumalan olemassaolon, joka auttaa, suojelee ja varjelee”, kertoo vänrikki Nastolasta.

Monet ovat oppineet luottamaan intuitiivisiin ja henkimaailmasta tulleisiin viesteihin,

vaikka he eivät kirjoita näillä termein.

Nilsiläinen mies kertoo kohdanneensa useita ihmeellisiä varjeluksia sota-aikana. Vahitellen hän oppi toimimaan sodassa vaistonvaraisesti ja luottaen. Mies Lahdesta pohtii, kuinka hän on usein pitkän elämänsä aikana nähnyt, kuinka Jumala lähettää varoituksia ja ennusmerkkejä. Hän toteaa, että näitä on ollut onnellista ”totella ja ottaa niistä vaarin”.

Mies Pieksämäeltä muistelee, kuinka hän ei uskaltanut luottaa saamaansa varoitukseen. Hän oli sotakaverinsa kanssa purkamassa miinoja, kun hän kuuli äänen vaativan häntä heittäytymään kiven taakse. Sotilas ei totellut ääntä, koska ajatteli joutuvansa sotakaverinsa pilkan kohteeksi, jos ryhtyy kivien taakse hyppimään. Samassa miina oli lauennut. ”Jos olisin uskonut varoittavaa ääntä, olisin säilynyt haavoittumatta”. Kivi olisi suojannut hänet kaikilta osumilta.

Tämä kirja vahvisti minulle sen, että todellakin henkimaailma on läsnä aina ja kaikkialla. Henkimaailma auttaa ja lohduttaa myös sodassa.

Lähde: Cantell, L., Hämäläinen V. 1972. Ihmeellisiä pelastumisia sodassa. Sodassa olleiden kertomuksia ihmeellisistä varjeluksista. Arvi A. Karisto osakeyhtiö, Hämeenlinna.

Osasto Seitamo marssii uutta siltaa pitkin Kiimasjärvi-Tsolman tiellä. Kiimasjärvi-Tsolma 4.8.1941.